

Українська академія банківської справи  
Національного банку України  
Кафедра банківської справи

Гроші і кредит

# Лекція 6

## Інфляція та грошові реформи



Анна Сергіївна Ласукова  
к.е.н., асистент кафедри  
банківської справи



# Структура лекції

1. Сутність, види та закономірності розвитку інфляції.
2. Методи регулювання інфляції.
3. Моделі грошових реформ.
4. Грошова реформа в Україні





## Сутність, види та закономірності розвитку інфляції

**Інфляція** - процес знецінення грошей внаслідок надмірної емісії та переповнення каналів обігу грошовою масою. Зовні вона проявляється у зростанні загального рівня цін та зниженні купівельної спроможності грошей.

**Інфляція** — це тривале і швидке знецінення грошей внаслідок надмірного зростання їх маси в обороті. При цьому стрімке зростання грошової маси може бути як абсолютним, так і відносним.

*Головною формою* прояву інфляції стало знецінення грошових знаків відносно вартості звичайних товарів

*Інші форми:* зростання цін на товари і тарифів на послуги, падіння валютного курсу національних грошей, поглиблення товарного дефіциту, лаж - надбавка до ціни золота, яка стихійно встановлювалась на ринку в результаті знецінення паперових знаків вартості по відношенню до золота



## Сутність, види та закономірності розвитку інфляції

*Головною формою* прояву інфляції стало знецінення грошових знаків відносно вартості звичайних товарів

*Інші форми:* зростання цін на товари і тарифів на послуги, падіння валютного курсу національних грошей, поглиблення товарного дефіциту, лаж - надбавка до ціни золота, яка стихійно встановлювалась на ринку в результаті знецінення паперових знаків вартості по відношенню до золота



# Сутність, види та закономірності розвитку інфляції

Основні  
концепції  
інфляції

Знецінення нерозмінних на золото паперових грошей внаслідок переповнення каналів обігу грошовою масою (металістична)

Кількість золота має вирішальний вплив на інфляційні процеси

Загальне зростання цін на товари та послуги (більш розповсюджена)

Кількість золота практично не має впливу на інфляційні процеси



# Сутність, види та закономірності розвитку інфляції

## Чинники

темпи зростання цін (інфляції) відстають від темпів збільшення в обігу грошової маси

темпи зростання цін значно випереджають темпи зростання в обігу грошової маси

зростання цін набуває нерівномірного стрибкоподібного характеру



# Сутність, види та закономірності розвитку інфляції

## Вимірювання інфляції.

| <b>Індекс цін<br/>споживчих товарів<br/>(індекс споживчих<br/>цін, ІСЦ)</b>  | <b>Індекс цін на<br/>засоби виробництва<br/>(цін виробника,<br/>ІЦВ)</b> | <b>Дефлятор ВВП</b>   |
|--|--|---|
| Агрегатний індекс Ласпейреса, не враховує змін в структурі споживання, ігнорує ефект заміщення, завищує оцінку інфляції при зростанні цін і занижує при зниженні цін |  | Агрегатний індекс Пааше, ігнорує ефект доходу, завищує оцінку інфляції при зниженні цін і занижує при зростанні цін |
| + найчастіше використовується<br>- незмінна структура "кошика" споживача (ефект витіснення)  | + відбиває точку зору виробників - неточність розрахунку                 | + точніше враховує реальну структуру особистого і виробничого споживання - найбільш широкий показник                |



# Сутність, види та закономірності розвитку інфляції

| Ознака                                  | Види  |
|---|---|
| За формами прояву інфляції              | Наявна: <ul style="list-style-type: none"><li>❖ цінова (зростання цін)</li><li>❖ інфляція заощаджень</li><li>❖ девальвація (падіння валютного курсу)</li></ul> Прихована            |
| За темпами знецінення грошей            | <ul style="list-style-type: none"><li>❖ повзуча</li><li>❖ галопуюча</li><li>❖ гіперінфляція</li></ul>   |
| Від ступеня передбачення                | <ul style="list-style-type: none"><li>❖ очікувана (прогнозний ріст цін)</li><li>❖ неочікувана</li></ul>   |
| Від розповсюдження інфляційних процесів | <ul style="list-style-type: none"><li>❖ локальна (в межах окремих країн)</li><li>❖ світова</li></ul>  |
| За причинами                            | <ul style="list-style-type: none"><li>❖ інфляція попиту</li><li>❖ інфляція пропозиції</li><li>❖ інфляція як багатофакторний процес</li><li>❖ фіскальна</li><li>❖ імпортна</li></ul> |





# Методи регулювання інфляції

*Підходи до регулювання:*

**Кейнсіанський** – теорія “контрольованої інфляції”; повзуча інфляція є стимулом до розвитку

**Монетаристський** – теорія раціональних очікувань; поняття саморегуляції ринку; “природний” рівень безробіття



# Методи регулювання інфляції





# Методи регулювання інфляції

## Заходи антиінфляційної політики

### Прямої дії

1. Пряме і безпосереднє регулювання державою кредитів і тим самим - грошової маси.
2. Державне регулювання цін.
3. Державне (по угоді з профспілками) регулювання заробітної плати.
4. Державне регулювання зовнішньої торгівлі, операцій з іноземним капіталом і валютного курсу

### Непрямої дії

1. Регулювання загальної маси грошей шляхом управління ними центральним банком.
2. Регулювання центральним банком операцій рефінансування комерційних банків.
3. Регулювання норми обов'язкових резервів комерційних банків.
4. Операції центрального банку на відкритому ринку цінних паперів.
5. Регулювання процентних ставок комерційних банків через управління ними центральним банком.



# Моделі грошових реформ

## Грошові реформи формального типу

впровадження нового зразка купюри з одночасним або поступовим вилученням тієї, що функціонує. Обмін старої валюти на нову здійснюється у співвідношенні 1:1



# Моделі грошових реформ

## Грошові реформи конфіскаційного типу

реформи “шокового” типу. Названі реформи передбачають комплекс явних або замаскованих заходів конфіскаційного характеру. Стосовно конфіскаційних обмежень, то слід виділити такі можливі заходи:

- встановлення ліміту на обмін банкнот;
- замороження частки депозитів понад встановлений рівень;
- тимчасове припинення валютно-обмінних операцій тощо;



# Моделі грошових реформ

## Реформи паралельного або консервативного типу

типу є надзвичайно складною за технікою реалізації процедурою. У цьому випадку нова грошова одиниця, розширюючи сферу свого функціонального застосування, витісняє старі гроші поступово. В результаті протягом певного часу, коли в обігу знаходяться дві грошові одиниці - стара й нова, відбувається відповідна сегментація сфери грошового обігу.



# Моделі грошових реформ

## Реформи паралельного або консервативного типу

типу є надзвичайно складною за технікою реалізації процедурою. У цьому випадку нова грошова одиниця, розширюючи сферу свого функціонального застосування, витісняє старі гроші поступово. В результаті протягом певного часу, коли в обігу знаходяться дві грошові одиниці - стара й нова, відбувається відповідна сегментація сфери грошового обігу.



Грошова реформа в Україні  
(2-16 вересня 1996 року)